

*Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delftland, Delft, Rijswijk, Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.
Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV)*

Beste lezer,

Daar zijn we weer, met de nieuwsbrief van deze week, nummer 315, van 26 november. Wij willen iedereen bedanken voor de prachtige foto's en verslagjes die elke week trouw worden ingestuurd. Echter moeten wij als redactie veel van deze berichten inkorten, omdat ze te lang zijn. Dus willen wij jullie vriendelijk verzoeken de verslagjes/teksten bij de foto's 3 a 4 en **max 5 regels** lang te maken. Zo is er genoeg ruimte voor iedereen.

Veel leesplezier!

Mededelingen

Kijk op Exoten

51ste nieuwsbrief van het project Kijk op Exoten, is verschenen.

https://knnv.nl/wp-content/uploads/2025/11/Kijk-op-exoten_nieuwsbrief_nr-51_DEF_web-1.pdf

De KNNV werkt samen aan het project Signalering Exoten van het Team Invasieve Exoten dat op initiatief van de NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit) is gestart. Exoten zijn dieren en planten die niet van nature in ons land thuishoren en schade kunnen aanrichten. Waarnemers spelen een belangrijke rol in het veld als het gaat om het signaleren van potentieel invasieve exoten. Meld exoten dus via waarneming.nl.

Kampeerreizen met KNNV

De KNNV heeft een Algemene kampcommissie (AKC) die kampeerreizen organiseert, dan gebeurt al tientallen jaren. Je reist er zelf heen en zorgt zelf voor je eten. Er is een kampbestuur (voorzitter, admin en excursieregelaar) die voor een aantal praktische zaken zorgt. Je leert elkaar, de omgeving en de natuur kennen. Je komt als vreemden en gaat weg als vrienden. Lees hier de plekken <https://natuurvakanties.knnv.nl/>

Knotten gestart in Tanthof en op de Tandhofkade

In opdracht van de gemeente Delft worden de knotbomen in Tanthof (zie foto), Tanthofkade en de Delftse Hout geknot. In totaal gaat het om 2.400 komen. Dit seizoen wordt eenderde van de knotwilgen in Tanthof en de Tanhofkade geknot.

Jaarthema 2025: Volop leven na de dood

Soort van het seizoen: elfenbankje. Kijk in oktober tot en met december uit naar elfenbankjes.

Het Soort van het seizoen is één van de activiteiten in ons jaarthema Volop leven na de dood. Leven en dood zijn natuurlijke gegevens in de natuur. Met elkaar vormen ze een kringloop, geboren worden, groeien, voorplanten en sterven. Elfenbankjes zijn een heel mooi voorbeeld van volop leven na de dood. Zij verteren hout waardoor de voedingstoffen voor andere organismen vrijkomen. Het element van de dood kunnen wij terugzien in gekapte boomstammen en takkenrillen!

Melarium; ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers: Natuurlijk Delfland en de Imkervereniging Delft.

Het Melarium is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft. Verhuur voor groepen tot tien deelnemers: neem contact op met de beheerder van het

Melarium, 06 – 13070714, natuurlijkDelfland@knnv.nl

Agenda

Datum en tijd	Activiteit	Omschrijving
26 november; 10.00-12.00	Paddenstoelenexcursie	Speelbos Biesbush, Nootdorp , verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker Contactpersoon Team Paddenstoelen, André Jongeling, 06 – 24 25 37 38. Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal. Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.
27 november; 20.00 – 21.00	Lezing Gierzwaluwen in Westland	Al een aantal jaren worden de nestplaatsen geteld, ook zijn er gierzwaluwen kasten opgehangen. In deze lezing worden de ervaringen en resultaten vertoond. Belangstellenden die deze lezing willen bijwonen worden uitgenodigd om een zoomcode op te vragen via natuurlijkwestland@knnv.nl
29 november; 10.00-12.30	Wilgen knotten	Op de volgende plaatsen worden wilgen geknot: Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland . Heerlijk in de buitenlucht, de spieren gebruiken en gezamenlijk koffie drinken.

		Voor gereedschap, koffie, thee, koek en een heerlijke kop soep wordt gezorgd Het is raadzaam stevige schoenen en nauwsluitende kleding te dragen. Bij regen gaan de activiteiten niet door. Belangstellenden boven de 15 jaar zijn welkom die graag hun handen uit de mouwen steken. Vraag nadere Informatie en een aanmeldingsformulier aan via natuurlijkdelfland@knnv.nl.
1 december; 9.00 (eindtijd wordt ter plekke bepaald)	Zwerfafval rapen Groene Strand	Verzamelen: fietsenstalling op de hoek Schelpenpad en Zandmotorweg, 2681 VP Monster. Inlichting en opgeven bij medewerker@delfland.knnv.nl Een Groen Strand en zwerfafval horen niet bij elkaar. Het Team Zwerfafval van het Groene strand verzamelt peuken, plastic, touw. Zware stukken worden bij de strandbeheerder gemeld bij de gemeente Westland gemeld. Het gaat dus om gebiedsvreemde materialen. Neem een zak en naar behoefte handschoenen mee. Dit Team is een onderdeel van het project Groene Strand Zandmotor (GSZ).
1 december; 10.00 – 12.00	Paddenstoelenexcursie	Kapittelduinen, Hoek van Holland, verzamelen bij de ingang Zeetoren in Hoek van Holland Speelbos Biesbush, Nootdorp, verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal. Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.
5 december; 13.00 – 15.00	Tuin voor de dieren	We zijn bezig om de Tuin voor de Dieren te ontwerpen en in te richten. In deze tuin kunnen diverse wilde dieren leven of voedsel vinden. Denk daarbij een egel, vlinders, bijen, vleermuizen, vogels als huismus. Help hierbij. Meer inlichtingen en aanmelden bij natuurlijkwestland@knnv.nl

		De tuin ligt op het terrein van de Dieren Opvang Centrum Westland aan de Vierschaar 18, 2691 MT `s-Gravenzande.
9 december; 14.00 – 16.30	Bestuursvergadering	Voor leden altijd toegankelijk, vraag de agenda aan via natuurlijkdelfland@knnv.nl . In Het Melarium .
10 december; 10.00 – 12.00	Natuurcafé	Kom naar het natuurcentrum, het Melarium dit gebouw is te bereiken via de Thijsseweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijsseweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Thijsseweg, Delft. De toegang is gratis.
10 december; 10.00 – 12.00	Paddenstoelenexcursie	Speelbos Biesbush, Nootdorp , verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker Meld je minimaal 24 uur vooraf aan via Signal. Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.
13 december; 10.00 – 12.30	Wilgenknoten	Op de volgende plaatsen worden wilgen geknot: Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland Heerlijk in de buitenlucht, de spieren gebruiken en gezamenlijk koffie drinken. Voor gereedschap, koffie, thee, koek en een heerlijke kop soep wordt gezorgd. Het is raadzaam stevige schoenen en nauwsluitende kleding te dragen. Bij regen gaan de activiteiten niet door. Belangstellenden boven de 15 jaar zijn welkom die graag hun handen uit de mouwen steken. Vraag nadere Informatie en een aanmeldingsformulier aan via natuurlijkdelfland@knnv.nl .

Waarnemingen

Stuur je waarneming ook naar www.waarneming.nl. De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen de waarneming alleen als tekst in de nieuwsbrief opnemen.

Waar heb ik m'n
schoenen gelaten? In een
wilg op Abtswoude-
Bruun v.d. Steuijt

Zwarte kraai- Bart
Hendriks

Rode klaver- Bart
Hendriks

Witte postduiven op zoek
naar voedsel. Jan
Costerstraat Delft- Lia
Claus

Struikkamperfoelie +
buxuskamperfoelie- Huub
van 't Hart

Zanglijster,
Koningshof
Pijnacker- Helma
Vonk

Koperwiek, Koningshof Pijnacker- Helma
Vonk

Grote bonte specht, Pijnacker- Helma Vonk

De waarnemingen van Jos van Koppen

Nijlganzen

Boomstam

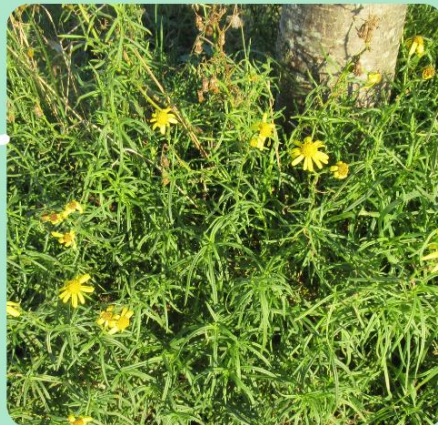

Dagkoekoeksbloem

Deze week vooral langs het Van Weerden Poelmanpad waargenomen: baltsende nijlganzen, vruchten van de es, verse molshopen, bloeiend bezemkruiskruid en enkele andere bloemen, plus vijf halsbandparkieten. In Delfgauw zag ik daarnaast een mooi groepje kale inktzwammen.

Kale inktzwammen

Bezemskruid

Terugblik activiteiten

Bijeenkomst waterbeleid op 18 november

Aad van Uffelen was namens Natuurlijk Delfland / Westland aanwezig op de bijeenkomst van het Hoogheemraadschap. Reden is dat de waterkwaliteit sinds 2010 niet is verbeterd zoals zij stellen. Zij zien de duizenden bootjes als een van de vervuilers. Daarom komen ze met een nieuw vaarbeleid. Ik was daar dus en kan zeggen dat het een pittige en roerige avond was. Ik ken niet iedereen, maar heb gisteren geen mensen van natuurorganisaties gezien, dat vond ik vreemd. Van de meer dan 150 mensen waren er maar 5 die geen boot hadden, dus de belangen waren duidelijk. Bij interesse is er een uitgebreid verslag, hiervoor kunt u de redactie mailen: natuurlijkdelfland@knnv.nl

Knotten Veulenkamp Tanthof 19 en 22 november

Deze week tweemaal geknot op de Veulenkamp en Latijns Amerikalaan in Tanthof met tweemaal zes mensen. Hard gewerkt, maar we komen hier nog een laatste keer terug om het af te maken.

Wilgenknotten op 22 november

Zaterdagochtend met prachtig, maar koud weer, zijn we voor de tweede keer gaan knotten op de Eendenkooi aan de Groeneweg. Vandaag stonden er vooral heel veel bramenstruiken op het programma. We waren met een groep van 19 personen en moesten ons door een drie meter hoge bramenstruiken wirwar knippen om bij onze knotwilgen te komen. Daarnaast hebben we ook

nog twee omgevallen bomen uit het water getrokken. De komende weken moeten we verder met het snoeien van de bramen om uiteindelijk ook dit stukje weer schoon achter te laten.

Knotten Delftse Hout / Tweemolentjesvaart 22 november

De laatste knotwilgen zijn gedaan langs de Tweemolentjesvaart in het Delftse Hout. In heerlijk knotweer met zes mensen gewerkt. Ton Langeveld lag op een ladder bovenop een wilg boven het water. Knotwilgen zijn fantastisch voor biodiversiteit. Ze herbergen veel mossen en korstmossen o.a. de **gelobde poederkorst**. Wie mee wil knotten in Delftse Hout stuur een mail aan natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Inventarisatie aanspoelsels Monster op 23 november

Het was fris weer met een stevige wind maar we waren er goed op gekleed. In de strandtent hebben we de vangsten uitgezocht en op naam gebracht, het betrof 29 soorten. We hebben de vangst van een visser gefotografeerd (bot en een zeebaars). Opvallend waren de vele duizenden Amerikaanse zwaardschede, de zeldzame ovaalronde krab, de vele doubletten van mossels en halfgeknotte strandschelpen. Geen kwallen. Een doublet van de Japanse oester is in de collectie van Marian opgenomen.

Kunstzinnige nestkastjes in het Hofpark

De afgelopen weken maakten kinderen van ZON!newijzer, met een waardevolle bijdrage van Natuurlijk Westland, tien kunstzinnige nestkastjes onder begeleiding van kunstenaars Menno 't Hart en Juliette van de Wal. Na een gastles van Natuurlijk Westland gingen de kinderen zelf aan de slag met timmeren en schilderen. De kastjes zijn vanaf 22 november elk weekend te zien in de Hofboerderij en krijgen daarna een plek in het Hofpark, op zorgvuldig geselecteerde locaties en met toestemming van de gemeente. Zo krijgt het park tien nieuwe kunstwerkjes, wordt de vogelstand hopelijk versterkt en groeit de betrokkenheid van kinderen bij hun omgeving.

20 november, 19.30 - 21.30, presentatie Westlandse bomen zijn goud waard

Het was een zeer informatieve bijeenkomst; de winnaar van de favoriete boom van september was ook aanwezig, zij had de Maasdijkse Vleugelnoot ingestuurd. Diverse jaren geleden zou een nieuwe weg komen. Om de boom meer ruimte te geven voor de wortels en kroon is de weg verlegd.

De winnaar vertelde wat zij heel mooi aan bomen vindt. Dat is het gefilterde zonlicht wat door de bladeren schijnt en de schaduwen die dat weer geeft op de grond. In Japan heeft men hier een woord voor: Komorebi.

Tips en sterrenhemel

Tip voor de natuurvriendelijke tuin

Ik krijg vaak de vraag wanneer je nu het beste aan de slag kunt met veranderingen doorvoeren in je tuin. Dat is nú. Of het nu gaat om bomen en heesters verplanten of plaatsen, een vijver maken, het maakt niet uit wat je wilt. Dit is een mooi moment.

Veldgids Ecologisch Slootbeheer gratis downloaden

Natuurlijk Delfland heeft voor 2026 gekozen voor het Jaarthema Oevers. Deze Veldgids geeft zeer veel inzicht en kennis voor het natuurvriendelijk slootbeheer. Een aanrader!

https://www.floron.nl/Portals/1/Veldgids%20Ecologisch%20slootbeheer_digitaal.pdf

Boekentip

In 'De raadsels van water' leert natuurnavigator Tristan Gooley je water in al zijn vormen te 'lezen'. Hij laat zien wat stroming, kleur, licht en geluid van water onthullen over het landschap. Met voorbeelden uit zijn eigen tochten toont hij hoe je veiliger navigeert en meer ziet tijdens wandelen, zwemmen of varen. Het boek biedt honderden signalen en patronen waarmee je je oriëntatie en natuurbeleving verdiept. Een praktische gids voor iedereen die vaker en met meer inzicht naar water wil kijken. Bestel het boek bij onze Groene winkel, € 28,95. Groene winkel. Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

Inspirerende artikelen

Onderzoek Floron en CBS: het gaat niet goed met de 'gewone' waterplant in Nederland

<https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/onderzoek-het-gaat-niet-goed-met-de-gewone-waterplant-in-nederland>

Groen én niet duur: ecolabel vaak een voordelige keuze

<https://www.consumentenbond.nl/acties-claims/nieuws/2025/weinig-ecolabels-in-nederland?>

Sterrenhemel

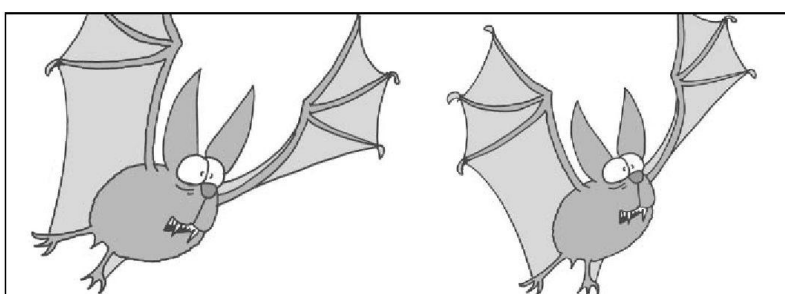
De volle maan december 2025 valt in de nacht van **4 op 5 december**, rond **00.14 uur**. Omdat het piekmoment midden in de nacht ligt, oogt de maan zowel op de avond van 4 december als de avond van 5 december volledig rond. December volle manen zijn altijd anders dan die van de rest van het jaar: de zon staat extreem laag, en daardoor klimt de maan juist hoog. Het resultaat is een harde, zilveren glans die bomen, daken en straten bijna onnatuurlijk laat oplichten!

Tenslotte

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging. Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[Klik hier](#)

Van ons mag je ze zien vliegen.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk
Delfland

delfland.knnv.nl

Delen mag

We vinden het fijn als je deze Nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.

Aanmelden landelijke Nieuwsbrief

Ook onze landelijke vereniging geeft een Nieuwsbrief uit. Als je deze wilt ontvangen ga naar <https://knnv.nl>

Afmelden Nieuwsbrief Natuurlijk Delfland

Stuur een lege email (zonder daar iets aan te veranderen) aan:

Nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe, of mail zelf naar natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Colofon

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door: Hannah Loggen en Marian van den Beitel (redactie), Geert van Poelgeest (eindredactie en versturen); en vele personen die in de bijdragen vermeld staan.

Het redactieadres is natuurlijkdelfland@knnv.nl.